

מסורת הש"ס

- ↑ לעיל נט. לקמן ע. יצמות
- ↑ קדושין סג. מדרש פה.
- ↑ ב"ק כ. א. (א נסכ זא.)
- ↑ ג"י יעב"ץ ליה.
- ↑ [גריסות כד. וס"ג.]
- ↑ [נצי תוס' לעיל מז: ד"ה: כתב לה וס"ג.] (ו [ערוך ע' סס ב' פי מנממן].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שזם וזר שלמים ואחד סלע ודינר כ"ז וכן כמקור:

מוסף רש"י

קונם שאני עושה לפיך. אשה שאמרה לבעלה מה שאני עושה ממלכה היא אסור לפיך בקונם (יבמות צג.) משני ידי יהי לפיך ההקדש (קדושין סג.) מליהנותו (קדשין סג.). אינו צריך להפיר. נדר זה, שאין זה כח להקדישו לפי שהוא שלו (טו) אין בעלה צריך להפיר שאין מרה מל שהיה משועבד לו (קדושין סג.) דכיון דקא משעבדא ליה למעשה ידיה לא מילא גמרה (יבמות צג.) ללא אחרת כלום דלאו כל כמינה לאפקיעו לבעל מה דמי לתמנא (נדרים פה.) יפר שבא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו. שם תעדיף על מעשה ידיה יותר מן הראוי לו ויותר ממה שהיא חייבת לעשות לו, ובכחמות (לעיל סד:) חמירין מה היה עושב לו שמתקל י' סלעים שמי ביחודה שהן עשר סלעים בגליל (קדושין סג.) דמותר זה אילת שלו ויחלה להקדישו (לעיל נט.).

תוספות רי"ד

דמעשה ידיה היא אמר רבי עקיבא לעצמה מציאתה לא כ"ש דתנן קונם שאני עושה א"צ להפיר ור"א יפר שבא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו פי' יותר סבר א"צ להפיר משום דמשעבדא לו או דאם אסור דבר שאינו שלו ואפי' העדפה הוי דידהה ור"ע סבר יפר ששועבה דידה הויא וחילי עלי' נדחה אם לא יפר לה להשתא בהעדפה הדוא מעשה ידיה קפיד רבי עקיבא ואמר לעצמה ולא חייש לאיבה ואף על גב דבאמה עבירה הויא לרבה התם הויא משום דקנאה בדמים אבל הכא לא מישעבדא ליה אלא לשיעורא אבל העדפה דידה הוי מציאתה שגם בא"ע הוי דידה כל שכן גבי אשה דתהוי דידה א"ו איפוך ותני הכי מציאת האשה לבעלה דאית ליה לת"ק משום איבה וכ"ש ההעדפה ורע"א לעצמה דהשתא העדפה [של] מעשה ידיה הויא דאית ולא חיישנן לאיבה וכ"ש מציאתה: כי אתא רבין אמר בהעדפה שגם ר"ע הדרק כ"ע לא פליגי דבעל רבי פי' משום מנה כסף שהוא נתון לה כי פליגי בהעדפה שם שעי"י הדרק פי' רבין אתי לתרוצי מתניתא בלא

מציאת האשה פרק ששי כתובות

דמעשה ידיה. וסיך למימר שהיא שלו דמעשה ידיה תחת מונוות: **קונם שאני עושה לפיך.** מה שאני עושה היא קונם לפיך: **אינו צריך להפיר.** דמשעבדא ליה. ואפי' לשמא תעדיף נמי לא חיישינן דאי מעדפה נמי לבעל הוא: **שמא תעדיף.** והעדפה דידה הוא וחיל עלה קונם:

שלא ע"י הדחק. כגון שהיא עירנית ובעלת מלאכה: **ע"י הדחק.** כגון שדחקה עצמה והעדיפה: ה"ג והא **כי אחא רבין כו'.** וקס"ד מציאתה כהעדפה שלא על ידי הדחק היא והיכי פליגי זה: ומשני **אמר רב פפא מציאתה כהעדפה שעל ידי הדחק היא.** דרוב מציאות צריך לחזר אחריהם כגון דגיס שנשארז ציצשה או צבי שבור או לחפש סימא"ו בקרקע: **שסים שלש וארבע צבא אחס.** שומרת קישואים וטווה פשתן ומלמדת שיר לנשים בשכר ומחממת צינים בחיקה או צילי תולעים העושים משני שהנשים מחממות אותן בחיקן והם נוזרים: **מהו.** מי הוי כעל ידי הדחק או לא: **מסקיף לה רבא בר רב חנן.** אדרבי יהודה **נן במירא: ברתנ' ומס חסנו.** ונפלה לפני יצם והוא מוצב מה שפסקו לאחיו: **יכול הוא שיאמר כו'.** או חלון או יצם אצל אחיו או יתן או משצ עד שילצין להשה: הוא **פוסק כנגדן ט"ו מנה.** שלש יותר יקבלם עליו לכתוב ככתובתה לצד תוספת שהוא מוסיף לפי שמשמכר בהן. אלף דינר הן עשרה מנה: **וינגד השום.** אם צא חתן לכתוב קבלה עליו כנגד אלף דינר של שום שתכניס לו בגדים או כלים המשממתיין בהן והן פוחתין או פרקמטייל ודך' הנועדים למזונותיו חתן לשומם יותר משויים לכבוד הכלה ולחצנה על בעלה: הוא **פוסק פחות חומש.** לא מיבעיא דלא מוסיף אלא שפומת שאם הניקסה שום של אלף דינר הוא כותב ח' מאות וזו: **אם צמנה ושוה מנה אין לו אלא שום.** הכניסה שום לקבלו עליו בשטר הכתובה צמנה והוא שום מנה בשוק לכל אדם אין לו לומר מנו לי עוד חמישיתו שהרי אמרו לפחות חומש מן השום לפי שלא נאמרו דברים הללו אלא בשום ששנאווהו צנית חמתים והנשואים ומיהו תוספת שלש לא

יוסיף שלא אמרו להוסיף שלש אלא לכספים שהן ראוים להשתכר **מיז: שום צמנה היא נוסמם שלשים ואחד סלע ודינר.** שום שהוא מקבלו צמנה שאמרו לו כתוב מנה כתובה והיא תכניס לך שום של מנה צריך שיזומו אותו צבית של חתונה שלשים ואחד סלע ודינר דהוי מנה וחומשו: **ובד' מאוה.** שום שיקבל עליו לכתוב ארבע מאות: **היא נוסמם חמש מאות.** לפי שומת הנועדים שם: וכשתתן

רבנן מציאת אשה לבעלה משום דלא תיהוי לה איצה הכא תיהוי לה איצה וצביה ורביה הכא תיהוי ואי מציאת תחת מונוות ה"ל למנקט בתרוייהו חד טעמא או משום איצה או משום דמיתונא מינייהו: **א"ר א מעתה בייש סוסתו כו'.** תימה מאי פריך והלא צמתיתין אינו נתן לאשה צומת שלם ולאיש לצד דמי בשמו אלא מחלק האשה נותנין לבעל ואם כן אם לא היתה האשה צת צומת שלא היו נותנין לאשה גם לבעל לא היה נתן כלום ומאי פריך מבניש סוסמו דלאו צת צומת היא: **ע"ג בן טובים דאית להו זיזרות אב"ז בני משפחה.** שעליהם לשומרו מן המכיס אותו אצל עשיר בן טובים שאין עליהם לשמור אותו אין מתציישין עליו צני משפחה: **פחותת חומש.** בקונטרס פירש שני טעמים חדא משום שפוחתין ואותו טעם משמע מתוך הגמרא (לקמן דף סו.) דקאמר מאי לאו כללים של כסף דפחתי וצירושלמי נמי אמר שמואל שמו דעתה של אשה שהיא רוצה לבלות כליה וטעם אחר דדרך לשומם יותר חומש לכבוד הכלה ולחצנה על בעלה ונראה דזה הטעם דקדק מדליטערין הכלה שיך לחלק בין רצה לוטא כמו שפי' בקונט' בגמ' ולכן נקט בקונטרס בגדים ופרקמטיא בגדים שמשמשים בהן ופוחתין ופרקמטיא לאו דוקא לסחורה דא"כ הו כמו כספים והיה מוסיף שלש (אלא לאו דוקא) אלא כלומר שאין משתמשים בהן כגון בגדים שאלין תפוזין וכיוצא בהן: **ש"ר במנה ושוה מנה.** פירש בקונטרס שהכניסה לו שום לקבלו עליו בשטר הכתובה צמנה והיה שום מנה בשוק לכל אדם ופירשו מגומגם ונראה כפירוש רבינו חננאל דמיייר כגון שפסקה להכניס לו צוה הלשון דכשאמרה שום צמנה שזה מנה רוצה לומר שתכניס לו שום צמנה שיכתוב לה ככתובתה ולא יסוה אותו שום אלא מנה אין לו אלא מנה בלצד ואין צריך שיסוה שלשים ואחד (ב) ודינר אצל שום צמנה סתם היא נותנת שלשים ואחד ודינר דהכי קאמרה ליה שתכניס לו שום צמנה שיכתוב לה ככתובתה הלכך צריכה להוסיף חומש:

דמעשה ידיה היא אמר רבי עקיבא לעצמה מציאתה לא כ"ש דתנן ‏^[כ]קונם שאני עושה לפיך אינו צריך להפיר רבי עקיבא אומר יפר שבא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו אלא איפוך מציאת האשה לבעלה רבי עקיבא אומר לעצמה והא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן בהעדפה שלא על ידי הדחק כולי עלמא לא פליגי דבעל הוי כי פליגי בהעדפה שעל ידי הדחק ‏^[כ]תנא קמא סבר לבעלה ורבי עקיבא סבר לעצמה אמר רב פפא מציאתה כהעדפה שעל ידי הדחק דמי פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן בעי רב פפא עשתה לו שתיים בבת אחת מהו בעי רבינא יִשְׁלֹשָׁה או ד' בבת אחת מהו תיקו: בושתה ופגמיה: מתקיף לה רבא בר רב חנן אלא מעתה בייש סוסתו של חבירו ה"נ דבעי למיתן ליה בוישת וסוס בר בוישת הוא אלא רקק בבגדו של חבירו הכי נמי דבעי למיתן ליה בוישת וכי תימא הכי נמי והתנן ‏^[כ]רקק והגיע בו הרוק ופרע ראש האשה והעביר טליתו ממנו חייב ליתן לו ארבע מאות וזו ‏^[כ]ואמר רב פפא ילא שנו אלא בו אבל בבגדו פטור בבגדו לית ליה זילותא אשתו אית ‏^[כ]לה זילותא אמר ליה רבינא לרב אשי אלא מעתה בייש עני בן טובים דאית להו זילותא לכולהו בני משפחה ה"נ דבעי למיתן להו בוישת לכל בני משפחה א"ל התם לאו גופייהו הכא אשתו גופיה הואי: **ברתנ' ה** הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו אמרו חכמים יכול הוא שיאמר לאחיק הייתי רוצה ליתן ‏^[כ]ולך אי אפשי ליתן ופסקה להכניס לו אלף דינר הוא פוסק כנגדן חמש עשרה מנה וכנגד השום הוא פוסק, פחות חומש שום במנה ושוה מנה אין לו אלא מנה שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר ובארבע מאות היא נותנת חמש מאות מה שחתן

סו.

והא כי אתא רבין כו'. זאת גרסת הקונטרס וקשה דמאי פריך דכי היכי דהעדפה הויא דבעל ה"נ מציאתה הויא דבעל והא צריש סוגיא משמע דטפי הוי מציאתה לעצמה מהעדפה דקאמר השמא העדפה אמר ר"ע דלעצמה מציאתה לא כל שכן אם כן שפיר אפשר להיות דהעדפה לכולי עלמא הויא דבעל ובמציאתה הויא פלוגתא ועוד קשה לפירוש הקונטרס דאמר רב פפא מירוך הוא זה לא הוה ליה למימר אלא מציאתה כהעדפה שעל ידי הדחק דמי ולא הוה ליה למימר פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן ונראה כגרסת רבינו חננאל דלא גרים והא אלא גרס כי אתא רבין א"ר יוחנן בהעדפה שלא ע"י הדחק כו' ומילתא בלפי נפשה היא ולפרושי פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן אחא דאיירי צמתני' במציאתה ומעשה ידיה ומפרש רבין דבהעדפה דמעשה ידיה שלא על ידי הדחק כולי עלמא לא פליגי דבעל הוי משום מעה כסף כי פליגי בהעדפה דע"י הדחק דהוי כעין מציאה דפליגי נמי זה דעל כרחק מציאה דאמר ר"ע לעצמה מיירי דכלא בעלה ממלאכה דאי בעלה ממלאכה הויא חייבת שזר הפקעתה דקא בעלה בשעת הגבזה מציאה ועלה קאי רב פפא וקאמר מציאתה כהעדפה שעל ידי הדחק דמי כלומר הא לא קא מיבעיא ליה דהא שמעינן מדרכא דקא מדמה לעיל מציאה להעדפה שע"י הדחק ורבין דקאמר דפליגי בהעדפה ע"י הדחק א"כ פליגי נמי במציאתה כגון דמגבזה מציאה עם מעשה ידיה אלא בעי רב פפא עשמה לו שמים צבת אחת מכו למציאתה מדמינן לה והוי לעצמה לר' עקיבא או דלמא הוי של בעל דכל זה הוא מעשה ידיה כיון דהוי צשעת מלאכה והוי במקום מעה כסף והעדפה שעל ידי הדחק דאמר רבי עקיבא דהוי שלה היינו עשושה מלאכה בשעה שצני אדם יטנים מיקו והא דלא קאמר רב פפא פשיטא לי מציאתה כהעדפה משום דלא קאמר מציאה כהעדפה דע"י הדחק דמי מסבדא דנפשיה אלא ממילתיה דרבין. ר"ת: **מציאתה כהעדפה שעל ידי הדחק דמי.** הכא

משמע דמציאתה תחת מונוות כמו מעשה ידיה מדמדמי מציאה להעדפה ואף על גב דאמר בפ"ק דצ"מ (דף קב:) דמציאת האשה לבעלה כי היכי דלא תיהוי לה איצה לא קשה מידי דמעשה ידיה נמי משום איצה הן כדאמרין בפי' אע"פ (לעיל דף נח: ושם) קסבר מוזני עיקר ומעשה ידיה משום איצה ומיהו קשה דאמרין בהאשה רצה (יצמות דף ז: ושם) גבי לא זה וזה וכאין מציאתה ובמעשה ידיה ומפרש טעמא בגמרא דאין וכאין במציאתה טעמא מאי אמור רביה וגבי מעשה ידיה קאמר טעמא מאי אמור רבנן דמעשה ידיה לבעלה משום דקא מיתונא מינייהו הכא לית לה מוזני ואי מציאת תחת מונוות ה"ל למנקט בתרוייהו חד טעמא או משום איצה או משום דמיתונא מינייהו: **א"ר א מעתה בייש סוסתו כו'.** תימה מאי פריך והלא צמתיתין אינו נתן לאשה צומת שלם ולאיש לצד דמי בשמו אלא מחלק האשה נותנין לבעל ואם כן אם לא היתה האשה צת צומת שלא היו נותנין לאשה גם לבעל לא היה נתן כלום ומאי פריך מבניש סוסמו דלאו צת צומת היא: **ע"ג בן טובים דאית להו זיזרות אב"ז בני משפחה.** שעליהם לשומרו מן המכיס אותו אצל עשיר בן טובים שאין עליהם לשמור אותו אין מתציישין עליו צני משפחה: **פחותת חומש.** בקונטרס פירש שני טעמים חדא משום שפוחתין ואותו טעם משמע מתוך הגמרא (לקמן דף סו.) דקאמר מאי לאו כללים של כסף דפחתי וצירושלמי נמי אמר שמואל שמו דעתה של אשה שהיא רוצה לבלות כליה וטעם אחר דדרך לשומם יותר חומש לכבוד הכלה ולחצנה על בעלה ונראה דזה הטעם דקדק מדליטערין הכלה שיך לחלק בין רצה לוטא כמו שפי' בקונט' בגמ' ולכן נקט בקונטרס בגדים ופרקמטיא בגדים שמשמשים בהן ופוחתין ופרקמטיא לאו דוקא לסחורה דא"כ הו כמו כספים והיה מוסיף שלש (אלא לאו דוקא) אלא כלומר שאין משתמשים בהן כגון בגדים שאלין תפוזין וכיוצא בהן: **ש"ר במנה ושוה מנה.** פירש בקונטרס שהכניסה לו שום לקבלו עליו בשטר הכתובה צמנה והיה שום מנה בשוק לכל אדם ופירשו מגומגם ונראה כפירוש רבינו חננאל דמיייר כגון שפסקה להכניס לו צוה הלשון דכשאמרה שום צמנה שזה מנה רוצה לומר שתכניס לו שום צמנה שיכתוב לה ככתובתה ולא יסוה אותו שום אלא מנה אין לו אלא מנה בלצד ואין צריך שיסוה שלשים ואחד (ב) ודינר אצל שום צמנה סתם היא נותנת שלשים ואחד ודינר דהכי קאמרה ליה שתכניס לו שום צמנה שיכתוב לה ככתובתה הלכך צריכה להוסיף חומש:

וכשתתן

תרי אמוראי ולא איפסק הלכה כחד מינייהו התם עבדינן כמאן דשקלי וטריא אליבא דחד מינייהו אבל ביחיד ורבים לא עבדי' הכי עד דפסקי' בפ' כיחיד דהאי דשקלא וטריא אליבא דייחיד אורחא דתלמודא הוא לאגלויי כל ספיאא ולמיפשט בקושיא ולא למיפסק הלכה כוותיה: **בתנ' ה** הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו ואמרו חכמים יכול הוא שיאמר לאחיק הייתי רוצה ליתן ולך א"א ליתן פי' אילו היה חתנו קים היה יכול לכופו בדין לתת לו המורה

עין משפט ור מוצה

ה א מיי פכ"ח מהלכות אישות הלכה ז סמג לאון פא ועשין מה טור ש"ע אה"ע סי' פ סע"א:
ו ב טור אה"ע וז"י שם:
ז א ד מיי פ"ג מהלכות חובל ומויק הלכה ט סמג עשין ע טו"ע סי"ח סי' תכ סע"ק לח ומא':
ח ה מיי פכ"ג מהל' אישות הלכה טו סמג עשין מה טו"ע אה"ע סימן נב סע"ק א ז:
ט ו מיי פכ"ג שם הל' יא סמג שם טו"ע שם סימן סו סע"ק יא צג"ה:

תוספות רי"ד (המשך)

והיא בעלת מלאכה ויותר משאר חברותיה דבעל הוי ומציאתה נמי בלי דוחק הוי והלכך אי לא יחייב לה לבעל הו"ל איבה: אמר רב פפא מציאתה כהעדפה שעל ידי הדחק דמיא פי' ר"פ אתי לדחויי דלרבין ולאוקמי' מילתא דרבא דאמר אומר מי סברת דמציאתה כהעדפה שלא ע"י הדחק דמיא דמורה בה ר"ע לא דמיא אלא להעדפה שעל ידי הדחק שזרב מציאות אדם צריך לחזר אחריון כגון דאקני' נהורי' והורוף אחו צבי שבור והופרס בקרקע למצוא והלכך איי אמר ר"ע מציאת ור"ע אמר לבעלה קשה דידדיה אדרידיה אי' איפוך ותני הכי מציאת האשה לבעלה ר"ע אמר לעצמה בעי רב פפא עשמה לו ב' בבת אחת מהו כו רבינא ג' ד' מהו תיקו פי' כגון טווה ושומרת קישואין ומלמדת שיר לבנות ומחממת ביצי תולעים של משי בחיקה ומשכרת כבולן כהעדפה שלא ע"י הדחק דמי והוי דבעל אליבא דר"ע אי' כע"י הדחק דמי ותן לא אשה וקאי בחיקו וכבת ר"ח ז"ל כיון דהנך בעיא לא שייכא אלא אליבא דר"ע שי"מ דהלכה כר"ע ורבינו האי גאון וכל הגאונים ז"ל פסקו כרבנן וכך ג"ל דהלכה כרבנן חדא דקינמא לן יחיד ורבים הלכה כרבים ותו דכמה סתמי (וסתם) רבי כרבנן הכא נתן מ"ה לבעלה כרבנן והכי נתן נמי בשנים אחוהין ואף על גב דבעי' רב פפא ורבינא שייכי אליבא דר"ע לאו דס"ל כוותי' אלא אמילתיה דיוק' למידע' עטמיה דידיה ולעולם לא ס"ל כוותיה ומ"ה לא שבקינן אורחא דהלכה קיימא לן יחיד ורבים הלכה כרבים והלכה כסתם משנה וז"י ג"ל לומר בפלוגתא דר"י ורבנן דאף על גב דמקשי ומפקי' אליבא דר"י לא שבקינן משה' כללא דנקט' יחיד ורבים הלכה כרבים דאטו אי קשיא להו לאמוראי דבריי היחיד מילא דידיה דלא תוקשי להו ולמידע' מאי עטמיה ומה הוה שזר ומ"ה ל"ל למישבך רבים ולמישבך כיחיד עד דפסקי' בפ' דהל' כיחיד ולית למימר האי סברא דכל מאי דמקשי' ומפקי' אליבא דידיה דהלכה כוותיה אלא כי אפילו תרי תנאי או